

УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В ОСВІТНІЙ СФЕРІ

Цубенко В.Л. (*Одеська державна академія будівництва та архітектури, м.Одеса, Україна*)

Входження України, як повноправного члена у світове співтовариство накладає на неї певні обов'язки щодо реалізації загальнолюдських цінностей, прав і свобод гуманітарної політики. Реалізація гуманітарної політики можлива лише за умов докорінної модернізації системи освіти. Особливе місце в загальнодержавній системі освіти України займають вищі навчальні заклади, які мають, насамперед, працювати на перспективу розвитку суспільства. Академік В.П. Андрущенко наголошує, що вища школа покликана формувати інтелект нації, від цього залежить її майбутнє.

Сьогодення ставить перед діячами науки та освіти України та Республіки Польща головними завданнями пошук механізмів і можливостей зближення обох суспільств. Адже саме еліта, у тому числі наукова, формує певний стереотип у свідомості суспільства про сусідній народ, його історію, культуру, політичні традиції. Через проведення спільних конференцій, подання повної та різнобічної інформації про сусідню державу формується її імідж, сприйняття у сусідньому суспільстві. А тому роль наукових та освітніх контактів в українсько-польських відносинах є невід'ємною й важливою складовою.

Саме через наукове та освітнє співробітництво відбувається євроінтеграція України у європейський науковий та освітній простір. Українсько-польське транскордонне наукове та освітнє співробітництво відбувається як в рамках загальнодержавних угод та договорів, так і на основі окремих угод укладених між науковим установами, освітніми закладами тощо. Серед найважливіших документів, що регулюють двостороннє співробітництво у досліджуваний сфері слід виділити ряд нормативно-правових актів між Україною та Республікою Польща які, сьогодні складають основу міждержавної взаємодії у сфері науки та освіти. Базовим документом українсько-польських взаємовідносин став Договір між Республікою Польща і Україною про добросусідство, дружні відносини і співробітництво від 18 травня 1992 р. Перспективи розвитку міждержавної співпраці у науковій та освітній галузях визначає стаття 14 Договору, окреслюючи контакти між школами, науковими установами, навчальними закладами, у тому числі в галузі обміну науковими

працівниками, викладачами, студентами, аспірантами, а також у здійсненні спільних науково-дослідницьких робіт.

Наступним кроком на шляху налагодження співпраці стало підписання у квітні 1994 р. Протоколу про наукове співробітництво між НАН України та Комітетом наукових досліджень Польщі. У вересні 1995 р. було підписано нову Угоду про співробітництво між міністерствами освіти Польщі і України. У березні 1996 р. Україну з робочим візитом відвідав міністр освіти Республіки Польща Є. Вятр. Переговори польського та українського галузевих міністрів засвідчили динаміку процесу співробітництва: сторони домовилися про внесення змін та доповнення до Угоди про міждержавну співпрацю. Міністри освіти України та Польщі обговорили також питання задоволення освітніх проблем національних меншин.

Аналіз Угоди між Урядом Республіки Польща та Урядом України про співробітництво в галузі культури, науки та освіти від 20 травня 1997 р. дозволяє визначити головні пріоритети міждержавної співпраці. Серед них: обмін науковою інформацією; навчально-наукове співробітництво; проведення спільних досліджень у різних галузях науки, спільних конференцій, симпозіумів, семінарів; організація практики стажування іноземних викладачів, вчителів, студентів, учнів; публікація статей закордонних колег у фахових виданнях, переклад монографій; сприяння освіті національних меншин; налагодження партнерства на безпосередній основі між окремими. У період з 1995 до 2011 р. Міністерство освіти України на основі міжнародних документів з питань демократії, гуманізації в галузі освіти, зокрема Загальної декларації прав людини (ст. 26), міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права (ст. 13), Протоколу до Конвенції про захист прав і основних свобод людини 1950 р., здійснило низку 71 масштабних заходів щодо створення нової нормативно-правової бази національної вищої освіти України. Запроваджені в Україні документи пройшли апробацію на міжнародному рівні і сьогодні складають основу освітньої політики нашої держави.

Науково-технічна співпраця між Україною та Польщею розвивається на основі двостороннього Договору про співробітництво у сфері науки і технологій, укладеного 12 січня 1993 р. У 2004 р. в рамках політики добросусідства ЄС із межуючими країнами було запроваджено нові і розширено вже існуючі програми наукового та освітнього співробітництва Євросоюзу із сусідніми державами. А саме програми Жана Моне, Еразмус, Сократес. Це створило можливість для вищих навчальних закладів країни

скористатися досвідом та технічною допомогою ЄС щодо запровадження викладання курсів із проблематики європейської інтеграції, проведення індивідуальних чи колективних наукових досліджень, формування відповідних нових кафедр чи наукових підрозділів. Серед наукових проблем, що спільно розроблялися науковцями обох країн у досліджуваний період, можна виділити наступні: «Україна та Польща в загальноєвропейському процесі інтеграції», «Українсько-польське стратегічне партнерство», «Україна – Польща: важкі питання», «Українсько-польське транскордонне співробітництво» тощо.

З метою адаптації української системи вищої освіти до стандартів Євросоюзу Україна активно включилася до Болонського процесу. У травні 2005 р. Україна приєдналася до Болонської декларації. Польща, на цей час, уже мала певний досвід реформування вищої освіти, оскільки це було однією із умов Ради Європи щодо її вступу в ЄС. Тому, польський досвід широко використовувався в Україні і сьогодні ми можемо стверджувати, що у справі реформування системи вищої освіти України до стандартів ЄС зроблено чимало. Інтеграція освітньої сфери – найкращий приклад євроінтеграційного поступу нашої держави.

Отже, інтеграція української освіти в європейський освітній простір сприятиме підвищенню високого статусу вітчизняної освіти та науки, підвищенню їх конкурентоспроможності. Польський взірець організації вищої освіти може бути запозичений та адаптований на українському ґрунті, а транскордонне науково-освітнє співробітництво є зв'язуючою ланкою у цьому процесі. Однією із найбільш поширених та популярних форм транскордонного науково-освітнього співробітництва стали обміни вченими з метою обміну досвідом та науковими досягненнями, ознайомлення з архівними, бібліотечними фондами тощо. Яскравим прикладом може слугувати співпраця Одеської державної академії будівництва та архітектури та Державної вищої технічно-економічної школи ім. Броніслава Маркевича (PWSTE) в Ярославі. Між навчальними закладами було укладено відповідні угоди, на підставі яких українські та польські науковці проходять кілька разів на рік стажування, діляться власним досвідом, запозичують досвід партнерів, мають широкі можливості працювати в архівах і бібліотеках.

Представники суспільної наукової еліти обох країн зробили величезний вклад у налагодження, розширення, покращення українсько-польських відносин.

Таким чином, будучи взірцем та орієнтиром для широких суспільних верств представники освіти та науки взяли на себе найскладніші завдання – згладити гострі кути українсько-польських взаємин, розширити науково-освітні контакти двох націй і тим самим поглибити інтеграцію двох суспільств. Співпраця України і Польщі в сфері вищої освіти відкрила сприятливі перспективи для підвищення конкурентоспроможності та практичної цінності української вищої освіти, забезпечила зростання кадрового потенціалу країни, здійснила основний внесок у розвиток духовної культури суспільства.